

Nr 151.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om tillägg till 5 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister; given Stockholms slott den 9 mars 1928.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om tillägg till 5 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Johan C. W. Thyren.

Förslag

till

Lag

**om tillägg till 5 § i lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1) om
straffregister.**

Härigenom förordnas, att till 5 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister, vilket lagrum senast ändrats genom lag den 22 april 1927 (nr 113), skall fogas ett sjätte stycke av följande lydelse:

Har någon, om vars frigivning eller utskrivning från annan anstalt än vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare anteckning skall göras eller uppgift lämnas enligt denna paragraf, under vistelsen å anstalten av dess läkare funnits lida av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten, skall upplysning därom meddelas i anteckningen eller uppgiften.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyren:

»I det av 1926 års sinnessjuksakkunniga den 2 juni 1927 avgivna betänkande med förslag till lag om sinnessjuka m. m. hava upptagits särskilda bestämmelser angående undersökning av sinnesbeskaffenheten hos personer, som äro tilltalade för brott. Enligt dessa bestämmelser må, där vid rannsakning angående brott domstolen på grund av att den tilltalade tidigare lidit av sinnessjukdom eller eljest finner anledning till antagande, att den tilltalade vid tiden för brottets begående varit av sinnesbeskaffenhet, som utesluter eller minskar straffbarheten, den tilltalade ej dömas till ansvar utan att läkares utlåtande blivit inhämtat angående hans sinnesbeskaffenhet vid nämnda tid. I syfte att bringa till domstolarnas kännedom, att tilltalad tidigare företett symptom å bristande eller nedsatt tillräknelighet, hava de sakkunniga föreslagit, att i straffregistret skall införas uppgift, när någon, som varit intagen å straffanstalt, tvångsarbetsanstalt eller uppfostringsanstalt, under vistelsen å vederbörande anstalt av anstaltens läkare befunnits lida av sinnessjukdom eller psykisk abnormitet.

Genom den från och med innevarande års början gällande lagen om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare har införts ett nytt förfarande till bekämpande av abnormbrottsligheten, bestående i den dömdes intagande till förvaring i särskild vårdanstalt under obestämd tid. Med hänsyn till vikten av att denna lag så snart ske kan fullt ut tillämpas å de brottslingskategorier, som avses i lagen, har jag ansett det böra tagas i övervägande, huruvida oberoende av den vidare behandlingen av sinnessjuksakkunnigas förslag den av dem föreslagna ändringen i lagen om straffregister skulle redan nu kunna genomföras.

Då jag nu anhåller att få underställa denna fråga Kungl. Maj:ts prövning, tillåter jag mig först lämna en redogörelse för de sakkunnigas motivering för deras förslag i denna del.

De sakkunniga, som till prövning upptagit spørsmålet om obligatorisk undersökning av sinnesbeskaffenheten hos vissa kategorier återfallsförbrytare, hava ansett en av dem verkställd utredning giva vid handen, att man genom att införa en sådan obligatorisk undersökning skulle i alltför stor utsträckning på rent formella skäl få till stånd undersökningar, som på förhand kunna antagas bliva negativa. Efter konstaterande härav anförde de sakkunniga:

Med hänsyn till det anförda hava de sakkunniga funnit sig böra taga i övervägande, huruvida man icke skulle på någon annan väg kunna nå fram till effektiva undersökningsregler beträffande recidivister, och de hava därvid kommit till det resultatet, att man i stället för att föreskriva obligatorisk undersökning av recidivister bör söka att öka domstolarnas möjlighet att vid rannsaking med recidivister komma bristande tillräknelighet på spåren. Man kan i sådant syfte utnyttja de iakttagelser angående å fängvårdsanstalter intagna, som göras av fängseläkarna. I enlighet härmed bör, lämpligen i administrativ ordning, stadgas, att läkare vid häkte skall, om han finner anledning att förmoda sinnessjukdom eller psykisk abnormitet hos häktad, ofördröjligen göra anmälan därom hos vederbörande domstol. Vidare bör tillses, att där den, som till fullo undergått straffarbets- eller fängelsestraff eller efter villkorlig frigivning utsläppts från straffanstalt eller — för att erhålla överensstämmelse med övriga bestämmelser i lagen om straffregister — avtjänat förvandlingsstraff för snatteri, under strafftiden, enligt vad vederbörande läkare konstaterat, lidit av sinnessjukdom eller förett symptom på psykisk abnormitet, uppgift därom inflyter i straffregistret. Då enligt vad de sakkunniga komma att föreslå, de för vården av sinnessjuka å straffanstalterna inrättade sinnessjukavdelningarna alltid skola stå under ledning av psykiatriskt utbildade läkare samt dit skola överföras alla fångar, som visa tecken å sinnessjukdom, kan man räkna med, å ena sidan, att praktiskt taget alla fall av sinnessjukdom, som yppats under straffverkställigheten, komma att bliva omnämnda i straffuppgifterna och å andra sidan, att simulationsfallen icke komma att där upptagas.

Ytterligare torde bestämmelser böra meddelas i syfte att domstolen, likaledes genom straffregistret, må kunna tillgodogöra sig den kännedom om de tilltalade, som kan hava vunnits å tvångsarbetsanstalt, där den tilltalade tidigare varit intagen. Att man å sådana anstalter mycket ofta kan konstatera psykisk abnormitet hos brottsliga element, framgår av de undersökningar, som av socialstyrelsen verkställts dels rörande manliga tvångsarbetare i Sverige år 1923 och dels rörande kvinnliga tvångsarbetare åren 1916—1924. Den förra undersökningen visar, att av de 485 män, som under 1923 undergått tvångsarbete, ej mindre än 141 eller 29.1 procent voro antingen imbecilla eller åtminstone debila, d. v. s. andligen mycket svagt utvecklade, eller ock på annat sätt abnorma. Den anförda siffran anges emellertid i undersökningen vara alltför låg, och det uttalas en förmodan att en psykiatriker efter närmare undersökning sannolikt skulle hava kunnat konstatera andlig undermålighet i många fall, där sådan icke kunnat upptäckas ensamt genom en granskning av de till grund för undersökningen liggande handlingarna. Undersökningen visar tillika, att av ifrågavarande 485 tvångsarbetsfångar ej mindre än 406 eller 83.7 procent tidigare undergått tvångsarbete eller frihetsstraff eller bådadera, att vidare ej mindre än 343 tidigare undergått frihetsstraff, därav 249 mer än en gång, samt att 281 tidigare undergått tvångsarbete. Av den senare undersökningen framgår, att av de

936 kvinnliga tvångsarbetsfångar, undersökningen avser, ej mindre än 349 eller 37.3 procent voro imbecilla, debila, hysteriska eller på annat sätt psykiskt abnorma. Därvid framhålles, att siffran rörande psykisk abnormitet borde av samma skäl som anförts vid utredningen rörande manliga tvångsarbetsfångar betraktas såsom alltför låg. Sistnämnda undersökning visar tillika, att av ifrågavarande 936 kvinnliga tvångsarbetsfångar 601 eller 64.2 procent tidigare undergått tvångsarbete eller frihetsstraff eller bådadera, att 230 av dessa tidigare undergått frihetsstraff, därav 71 mer än en gång, samt att 547 tidigare undergått tvångsarbete.

Möjlighet till noggrann observation av brottsliga element förefinnes vidare å allmän uppfostringsanstalt liksom å interneringsanstalt för återfallsförbrytare. Jämväl från dessa anstalter böra därför för införande i straffregistret uppgifter meddelas angående sinnessjukdom eller psykisk abnormitet hos intagna personer. Vad däremot angår vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare torde det ligga i sakens natur, att redan den omständigheten, att tilltalad varit intagen å sådan anstalt, innefattar anledning att misstänka förminskad tillräknelighet jämväl vid ny lagföring.

För att i någon mån klargöra, i vilken omfattning undersökningar kunna utöver vad som nu sker bliva nödvändiga vid ett genomförande av de sålunda förordade bestämmelserna hava de sakkunniga från fängvårdsstyrelsen införskaffat uppgifter angående återfallsförbrytare, som intagits under femårsperioden 1922—1926 och som under verkställighet av föregående straff varit intagna å sinnessjukavdelning, tillhörande fängvården, eller eljest visat sig sinnessjuka eller psykiskt abnorma. Ur uppgifterna hava uteslutits sådana, som varit föremål för rättspsykiatrisk undersökning. Av uppgifterna framgår, att i vissa fall fånge varit intagen å hospital.

Enligt uppgifterna var under ifrågavarande fem år antalet av de i uppgifterna avsedda fångarna:

år 1922.....	28
» 1923.....	38
» 1924.....	37
» 1925.....	44
» 1926.....	34

Av berörda fångar hade tidigare varit intagna å sinnessjukavdelning, tillhörande fängvården, eller å sinnessjukhus:

år 1922.....	1
» 1923.....	3
» 1924.....	10
» 1925.....	8
» 1926.....	6

I enlighet med det anförda föreslås, att i 5 § lagen den 17 oktober 1900 om straffregister införas bestämmelser om skyldighet för fängvårdsstyrelsen att i straffregistret låta göra anteckningar om sinnessjukdom och psykisk abnormitet, resp. för befälhavare, som har uppsikt över militärhåkte, och för föreståndare för tvångsarbetsanstalt, allmän uppfostringsanstalt eller interneringsanstalt för återfallsförbrytare att till straffregistret avgiva uppgifter i sagda hänseende.

I anslutning härtill hava de sakkunniga föreslagit, att till 5 § i straffregisterlagen skall fogas ett sjätte stycke av följande lydelse:

'Har någon, varom anteckning skall göras enligt första eller andra stycket, eller uppgift enligt tredje, fjärde eller femte stycket lämnas av annan än föreståndare för vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, under vistelsen å vederbörande anstalt av anstaltens läkare befunnits lida av sinnessjukdom eller psykisk abnormitet, skall anteckning eller uppgift om frigivning eller utskrivning innehålla upplysning i sagda hänseende.'

Över de sakkunnigas förslag hava, efter remiss, utlåtanden avgivits av, bland andra myndigheter, fångvårdsstyrelsen och länsstyrelserna. I dessa utlåtanden hava ej framställts erinringar mot förslaget i vad det avser ändring i lagen om straffregister.

För tillämpning av lagen om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare förutsattes, att den tilltalade prövas vid brottets begående hava varit och fortfarande vara av sinnesbeskaffenhet, varom i 5 kap. 6 § strafflagen sägs. Innan förordnande om den tilltalades intagande till förvaring i särskild vårdanstalt må meddelas, skall alltså undersökning av den tilltalades sinnesbeskaffenhet hava ägt rum. Av de sakkunnigas utredning framgår emellertid, att för varje år dömes ett ej obetydligt antal brottslingar, som lida av sinnessjukdom eller psykisk abnormitet, utan att undersökning av deras sinnesbeskaffenhet sker före domfällandet. Då nämligen dessa brottslingar ofta icke inför domstolen förete några tecken å rubbning av själsverksamheten, anse sig domstolarna sakna anledning att förordna om undersökning av deras sinnesbeskaffenhet. Annorlunda torde förhållandet bliva, därest domstolen av straffregistret inhämtar, att den tilltalade under tidigare straffverkställighet befunnits lida av sinnessjukdom eller psykisk abnormitet. Visserligen läser en ändring av straffregisterlagen i förevarande avseende få sin huvudsakliga betydelse i förening med en lag, som reglerar domstols skyldighet att låta verkställa rättspsykiatrisk undersökning av tilltalad. Men även utan en sådan lag torde nog domstolarna komma att förordna om undersökning av den tilltalades sinnesbeskaffenhet, därest de genom straffregistret erhålla kännedom om att den tilltalade under tidigare straffverkställighet lidit av sinnessjukdom eller eljest företett sådan psykisk rubbning, att vård å sinnessjukhus visat sig erforderlig. Härav läser ock följa, att ett genomförande av den föreslagna ändringen i straffregisterlagen skulle vara ägnat att höja effektiviteten av förvaringslagen. Ur det allmännas synpunkt måste det följaktligen vara en fördel, att förslaget så snart som möjligt upphöjes till lag.

Det torde icke heller välla någon olägenhet att ur det större förslaget utbryta och särskilt behandla nu förevarande fråga. Redan nu äro särskilda sinnessjukavdelningar inrättade vid vissa fängelser. De vid dessa avdelningar anställda läkarna äro i allmänhet psykiatriskt utbildade. Till dessa fängelser överföras i stor utsträckning från andra fängelser sådana fångar, som lida av sinnessjukdom eller sinnesoro. Man läser sålunda kunna räkna med, å ena sidan, att anteckning om sinnessjukdom eller psykisk

abnormitet i regel kommer att grundas å sinnessjukläkares utlåtande, och, å andra sidan, att simulationsfall icke komma att upptagas i straffuppgifterna. Huru stor ökning av antalet undersökningsfall, som en bestämmelse av nu angiven innebörd kommer att medföra, är svårt att förutsäga. Emellertid lär med hänsyn till medicinalstyrelsens arbetsbörda hinder för ifrågavarande lagändring ej möta. Enligt vad jag inhämtat är från fångvårdsstyrelsens sida intet att erinra mot att en lagändring i förevarande hänseende kommer till stånd utan samband med sinnessjuksakkunnigas förslag i övrigt.

Med avseende å den nya bestämmelsens avfattning finner jag det i förslaget brukade uttrycket 'psykisk abnormitet' icke hava vunnit så obestridd hävd, att dess överförande till lagspråket kan vara lämpligt, i varje fall icke utan samband med en allmän lagstiftning om behandlingen av sinnessjuka. Jag föreslår, att för betecknande av fall, varom här är fråga, användes den terminologi, som begagnas i 1 kap. 2 § 1 punkten lagen om förmynderskap, nämligen 'sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten'. Med avseende å betydelsen av dessa begrepp tillåter jag mig hänvisa till lagberedningens motiv till nämnda lagstadgande. Här må endast anmärkas, att begreppet 'annan rubbning av själsverksamheten' omfattar lindrigare imbecillitet ävensom ett av ålderdomsförändringar i hjärnan orsakat avtagande av de psykiska krafterna, vilket icke fortskridit så långt, att verklig demens uppkommit. Vidare höra hit s. k. partiella själsdefekter, såsom etisk imbecillitet, sexuell perversitet, dipsomani.

I enlighet med de av mig nu angivna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till *lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1) om straffregister.*»

Föredraganden uppläser härefter berörda förslag, av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:
E. Lindström.

Bilaga.**Förslag**

till

Lag

om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1) om straffregister.

Härigenom förordnas, att till 5 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister, vilket lagrum senast ändrats genom lag den 22 april 1927 (nr 113), skall fogas ett sjätte stycke av nedan angivna innehåll:

5 §.

Då — — — registret.

Fångvårdsstyrelsen — — — längd.

Befälhavare — — — avlidit.

Då — — — därom till registret.

Där — — — uppgift till registret.

Har någon, om vilken anteckning skall göras enligt första eller andra stycket eller uppgift lämnas enligt tredje, fjärde eller femte stycket av annan än föreståndare för vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, under vistelsen å vederbörande anstalt av anstaltens läkare funnits lida av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten, skall anteckning eller uppgift om frigivning eller utskrivning innehålla upplysning i sagda hänseende.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 5 mars 1928.

Närvarande:

justitierådet VON SETH,
justitierådet WEDBERG,
regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 24 februari 1928, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1) om straffregister.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, hovrättsrådet G. Siljeström.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Oskar Adelsohn.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 9 mars 1928.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden
THYRÉN, RIBBING, GÄRDE, PETERSSON, ROSÉN, HAMRIN, LYBERG, VON
STOCKENSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyrén, anmäler lagrådets
den 5 mars 1928 avgivna utlåtande över det den 24 februari 1928 till
lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen
den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1) om straffregister.*

Föredraganden hemställer, att förslaget, vilket av lagrådet lämnats utan
anmärkning, måtte, efter vidtagande av vissa redaktionella jämkningar
beträffande såväl rubriken som lagtexten, genom proposition föreläggas
riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter
biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet
Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas
proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll
utvisar.

Ur protokollet:

E. Lindström.